

Jacht op ganzen kan, maar hoeft niet

Eerst opvangen, dan pas schieten

FOTO'S OP DEZE PAGINA'S: HANS DEKERS

'Bij een jaarlijks afschot van circa 160.000 kolganzen kan de Europese populatie stabiel blijven rond de 800.000 vogels', aldus het advies van Alterra aan het Faunafonds. Behalve kolganzen kunnen ook de Europese populaties grauwe ganzen en smienten wel wat afschot verdragen. Die conclusie is niet door iedereen in dank ontvangen.

De conclusie dat afschot van ganzen mogelijk is, kwam Alterra-onderzoeker dr. Bart Ebbing in anti-jachtkringen te staan op de beschuldiging dat hij de weg zou vrijmaken voor de jacht. Maar daar is volgens Ebbing geen sprake van. Hij pleit niet voor jacht, hij heeft alleen het effect van afschot op de ganzenstand berekend. Dat deed hij op verzoek van het ministerie van LNV, dat met lede ogen toeziet hoe de kosten van ganzenschade en ganzenopvang groeien. Er grazen in Nederland 's winters naar schatting anderhalf miljoen ganzen en tijdens de winter van 2002-2003 kostte dit de overheid 7,6 miljoen euro.

Ganzenopvanggebieden

Volgens Ebbing kan die landbouwschade worden verminderd. Afschot is een van de middelen, doordat je er de aantallen ganzen mee beperkt, maar vooral doordat je er ganzen mee verjaagt naar gebieden waar ze welkom zijn. Daarom is het volgens hem zaak, alvorens te gaan schieten, voor voldoende ganzenopvanggebieden te zorgen. 'Uit onderzoek in het ganzenopvanggebied in Dongeradeel in Noordoost-Friesland blijkt dat je zo'n 60.000 hectare gras van dezelfde kwaliteit nodig hebt om de ganzen op te vangen', zegt hij. Momenteel zijn er tien opvanggebieden: zeven in Friesland en drie in Noord-Holland, Gelderland en Groningen. Samen omvatten ze ruim 15.000 hectare. 'LNV streeft naar 30.000 hectare weiland en 50.000 hectare natuurreservaat voor ganzen', zegt Ebbing. 'Dat lijkt veel, maar of de schrale natuurgebieden de ganzen genoeg gras te bieden hebben, is de vraag. En ook die 30.000 hectare weiland is nog niet aangewezen, terwijl de ganzenjacht al sinds 1 december vorig jaar mogelijk is. Je zou eerst in kaart moeten brengen waar ganzen het liefst zitten en waar ze de meeste schade toebrengen. In de relatief extensief beoerde uiterwaarden richten ganzen bijvoorbeeld niet zoveel schade aan. Die zou je tot opvanggebieden kunnen benoemen. In Zuid-Holland en Zeeland is nog geen enkel opvanggebied. Je kunt daar toch niet alle ganzen weggagen?'

Deze kolgans heeft het opvanggebied niet gehaald.

Regelingen vervangen

In 2000 werd de reeds beperkte ganzenjacht in Nederland totaal gestopt. De ingewikkelde regelingen voor schadevergoeding in combinatie met de verplichting ganzen zoveel mogelijk weg te jagen zonder ze af te schieten, werden deels vervangen door opvanggebieden waar boeren een vast bedrag ontvangen, in ruil waarvoor de ganzen hun gang mogen gaan. Dit experiment werd een succes, zo concludeert Ebbing. Ganzen kregen rust en boeren ontvingen een vergoeding zonder verdere rompslomp. Ebbing beveelt de overheid aan om limieten vast te stellen en aan te geven welke maatregelen nodig zijn om het aantal ganzen onder die grens te houden. 'Ongecontroleerd heropenen van de jacht op ganzen zou het natuurbeschermingsucces van de vorige eeuw teniet kunnen doen', aldus Ebbing. Hij doelt op het spectaculaire herstel van bijna alle Europese ganzensoorten na 1970, toen de ganzenjacht in Nederland en andere West-Europese landen aan banden werd gelegd. Sindsdien is hun aantal vertienvoudigd. De dankzij de intensieve landbouw vetgemeste weilanden waren een aantrekkelijke dis voor de uitdijende ganzenlegioenen.

Niet voor, niet tegen

Dwergganzen profiteerden niet van die ontwikkeling. Integendeel: hun aantallen bleven dalen. Zij broeden eveneens in Scandinavië en Noord-Rusland, maar brengen de winter door in Centraal-Europa en op de Balkan.

Daar worden ze 's winters nauwelijks beschermd. Rond 1950 broedden er in Noord-Europa naar schatting honderdduizend dwergganzen. Daar zijn er hooguit een paar honderd van over, waarvan nog maar vijftig paar van het Scandinavische type, in Noorwegen. Dankzij een Zweeds herintroductieprogramma hebben tientallen dwergganzen Nederland ontdekt als veilig winterverblijf. En nu circuleren er op internet en in vogelaarskringen geruchten dat Ebbing zou willen dat al die Nederlandse dwergganzen afgeschoten worden. Ook dat ontkent de ganzenman met klem. Hij benadrukt nogmaals dat hij als onderzoeker niet ergens voor of tegen is, maar alleen de effecten van maatregelen op ganzenpopulaties onderzoekt. Ebbing weet wel dat er Noorse ganzenbeschermers zijn die vinden dat de Nederlandse dwergganzen moeten worden afgeschoten. Die vogels zijn nakomelingen van ganzen uit het fokprogramma van de Zweed Lambart von Essen die de Europese dwergganzen van de ondergang wilde redden. In 1981 waren er in Zweden nog maar twee paar dwergganzen over. Von Essen liet eieren van dwergganzen uit dierentuinen uitbroeden door brandganzen, die de kuikens adopteerden en ze meenamen naar hun Nederlandse winterverblijven. Hij deed dat tot zijn dood in 2000. Daarna is de fok gestaakt, omdat uit DNA-analyse bleek dat de gefokte ganzen genetisch materiaal van het Russische type en zelfs van kolganzen bevatten. Von Essen heeft destijds blijkbaar geen raszuivere stamou-

ders uitgekozen; in 1981 was er nog geen DNA-analyse. De laatste twee jaar groeit de gefokte kolonie flink: in Noord-Zweden liepen in 2002 honderd volwassen vogels rond, waaronder vijftien broedparen. Afgelopen herfst arriveerden er minstens veertig in Friesland, waarvan de helft jongen.

Bang voor vermenging

De Noorse ganzenbeschermers zijn bang dat de rasonzuivere dwergganzen zich vermengen met de Noorse restpopulatie, zodat wat de redding had moeten zijn juist de ondergang van die ondersoort wordt. Daarom pleiten zij voor afschot van de rasonzuivere dwergganzen en voor bescherming van de kleine groep wilde Noorse dwergganzen op de winterse Balkan. Tegen herintroductie met genetisch 'juiste' dwergganzen hebben zij geen bezwaar. Maar hoewel Ebbing de bezwaren van de Noren wel begrijpt, vindt hij dat afschot te ver gaat. Hij is van mening dat de gebieden in Nederland, waar de gefokte dwergganzen overwinteren, gevrijwaard moeten blijven van jacht, om te voorkomen dat per abuis dwergganzen worden geschoten. Ze lijken namelijk sprekend op kolganzen. ■

Meer informatie vindt u in 'Advies aan Faunafonds inzake heropening jacht op kolgans, grauwe gans en smient' (Alterra-rapport 802), en in 'Ganzenopvangbeleid' (Alterra-rapport 792), beide door Bart Ebbing e.a.

Voor prijs en bestelwijze zie pagina 17 e.v.

Houten lokganzen beschilderd als kolganzen.